

Bodor Viktória

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Magyar Tanszéki Csoport

A beregszászi magyar tanítási nyelvű intézményekben dolgozó tanítók nyelvi/nyelvjárási attitűdjei

Kulcsszavak: tanítók, óvodapedagógusok, nyelvi/nyelvjárási attitűd, hozzáadó (additív) anyanyelv-oktatási szemlélet, Beregszász.

A kárpátaljai magyar oktatási rendszer napjainkra (egyelőre) teljesnek mondható, tehát a szülőknek módjukban áll az óvodai neveléstől kezdve a felsőoktatásig magyar nevelési/tanítási nyelvű intézményt választaniuk gyermekeiknek. Ez nagyon fontos, hiszen az oktatásnak, az anyanyelvi iskoláztatásnak meghatározó szerepe van a nyelv megtartásában, illetve a nyelvcsere és beolvadás elkerülésében. A kiegyensúlyozott anyanyelvi öntudat kialakításáért, s az anyanyelvváltozattal, nyelvjárással kapcsolatos negatív attitűdök és sztereotípiák ellensúlyozásáért az iskolák, ezen belül pedig a pedagógusok tehetnek a legtöbbet. A pedagógusok nyelvi/nyelvjárási attitűdjei nagyban befolyásolhatják a gyermekek nyelvi/nyelvjárási attitűdjeinek alakulását (Dudics 2014, 2016; Kiss 1996, Kožík 2004, Lakatos 2007, Mattheier 1980, Sándor 1998).

Minél nagyobb az eltérés a pedagógus által helyesnek tartott nyelvi minta és a gyermek által használt nyelvváltozat között, annál nagyobb mértékű előítéletek szülehetnek, amelyek kétnyelvű, kisebbségi környezetben akár nyelvcserehez is vezethetnek (Kiss 2001). A felelősség viszont nem csupán a magyar nyelv és irodalom szakos, felső tagozatos tanárokat terheli, hanem az óvodapedagógusokat és az alsós tanítókat is, hiszen az anyanyelvi nevelés már az óvodában elkezdődik és az elemi iskolában folytatódik, az anyanyelv oktatásával kiegészülve.

Előadásomban a beregszászi alsó tagozatos tanítók körében végzett nyelvi/nyelvjárási attitűdvizsgálatom eredményeit kívánom bemutatni, s összevetni egy előző, óvodapedagógusok körében végzett kutatással. Az előadásból kiderül, hogyan viszonyulnak a beregszászi tanítók anyanyelvváltozatukhoz, a nyelvjárásokhoz és azok beszélőihez. Továbbá képet kaphatunk arról, hogy milyen szemléletmódban folyik a beregszászi magyar tanítási nyelvű elemi iskolákban az anyanyelvi nevelés/oktatás, ismerik-e és alkalmazzák-e a pedagógusok a hozzáadó (additív) anyanyelvoktatási szemléletet?

Hivatkozások:

Dudics Katalin 2014. „A tanár belátására, lelkiismeretére van bízva”. Pedagógusok a nyelvjárásokról In: Beregszászi Anikó–Hires-László Kornélia (szerk.) *Meszelt falakon túl: Születésnap kiadvány a Kótyuk István tiszteletére*. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. Beregszász.

Dudics Katalin 2016. A kisebbségi anyanyelvváltozat megítélése, szerepkörei néhány kárpátaljai felmérés alapján. In: Hires-László Kornélia szerk. *Nyelvhasználat, kétnyelvűség. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból II*. Autdor-Shark. Ungvár.

Kiss Jenő 1996. *A nyelvi attitűd és a másodlagos nyelvi szocializáció: vizsgálatok nyelvjárási környezetben*. Magyar Nyelv 92.

Kiss Jenő szerk. 2001. *Magyar dialektológia*. Osiris Kiadó. Budapest.

Kožík Diana 2004. A nyelvjárásokkal kapcsolatos attitűdvizsgálatok a szlovákiai magyar pedagógusok néhány csoportjában. In: Lanstyák István–Ményhárt József szerk. 2004. *Tanulmányok a kétnyelvűségről II*. Kalligram. Pozsony.

- Lakatos Katalin 2007. Kárpátaljai magyar iskolások és pedagógusok nyelvjárási attitűdjéről. In: Gutmann Miklós–Molnár Zoltán szerk. *V. Dialektológiai Szimpozion*. Berzsenyi Dániel Főiskola BTK Magyar Nyelvészeti Tanszék. Szombathely.
- Mattheier, Klaus J. 1980. *Pragmatik und Soziologie der Dialekte: Einführung in die kommunikative Dialektologie des Deutschen*. Quelle und Meyer. Heidelberg.
- Sándor Klára 1998. Amiért a szinkrón elemzés foszladozik. In: Sándor Klára szerk., *Nyelvi változó - nyelvi változás*. JGYF Kiadó. Szeged.